



HIJ IS VERREZEN!

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088
V.U.: FR. GEERTS, WILGENLAAN 21, 2390 MALLE

NR. 7 / JANUARI-FEBRUARI 2004
AFGIFTEKANTOOR: ANTWERPEN X

« DE GLIMLACHENDE PAUS » IS TERUG!

ROME, 24 november 2003 (ZENIT) – Gisteren, zondag, op het feest van Christus Koning, werd het proces tot zaligverklaring van Joannes-Paulus I op het niveau van het bisdom geopend. De plechtigheid ging door in de kathedraal van Belluno, in aanwezigheid van de prefect van de Congregatie voor de heiligverklaringen, kardinaal José Saraiva Martins.

Albino Luciani, de latere paus Joannes-Paulus I, werd geboren in 1912 in Canale d'Agordo. Hij werd priester gewijd in 1935. In 1958 werd hij benoemd tot bisschop van Vittorio Veneto en patriarch van Venetië werd hij in 1969. Hij was paus van 26 augustus tot 28 september 1978.

Tijdens de ceremonie in Belluno onderstreepte kardinaal Saraiva Martins de nederigheid van paus Luciani. Hij herinnerde aan het bezoek dat deze laatste bracht aan het graf van paus Paulus VI voor de opening van het conclaaf dat hem tot paus zou kiezen. « Hij liep temidden van een grote menigte mensen. Op een bepaald ogenblik dacht ik dat hij nooit zou geraken waar hij moest zijn. Men herkende hem pas toen hij vóór de kist stond, en toen werd hij opzij geleid naar een bidstoel die speciaal voor hem was klaargezet. »

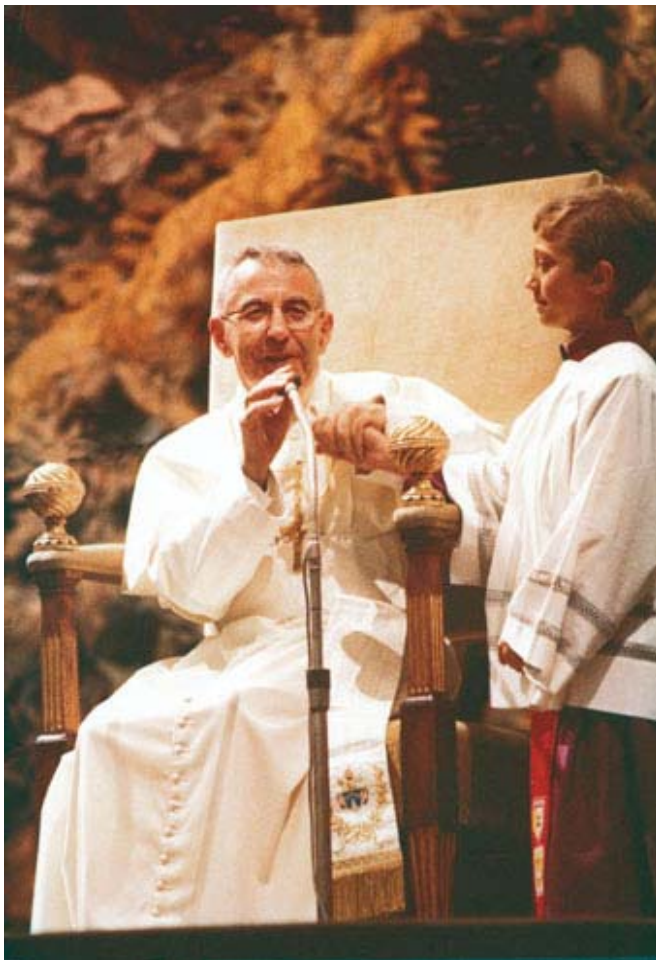
« Dit voorval maakt de kwaliteiten van de nederige patriarch van Venetië duidelijk. Hij was voortgekomen uit het volk en wilde tot het volk behoren, in alle stilte », aldus de kardinaal.

Ter gelegenheid van de opening van het diocesane luik van het zaligverklaringsproces van Joannes-Paulus I schonk de bisschop van Belluno-Feltre, Mgr. Vincenzo Savio, aan de parochies van zijn bisdom originele (ingekaderde) bladen uit het brevier dat paus Luciani gebruikte. « Op deze bladzijden heeft Albino Luciani vorm gegeven aan zijn vroomheid en zijn geloof gevoed. Deze bladen hebben hem het licht en de kracht geschonken om zijn pastorale opdracht te vervullen », verklaarde de bisschop.

Vijfentwintig jaar na zijn uitverkiezing tot Opperherder is de « glimlachende Paus » terug in ons midden. Hij staat in het middelpunt van de kerkelijke actualiteit. Tot vreugde van velen, op wie zijn goedheid en eenvoud een diepe indruk nagelaten hadden. Maar ook tot woede van anderen, die gehoopt hadden dat zij op 28 september 1978 voor altijd van hem verlost zouden geweest zijn... Die « anderen » – kinderen van de duisternis – haatten de Paus die onverschrokken de wapenrusting Gods had aangetrokken om het Huis van zijn Vader te zuiveren van de macht van het geld. Want het Vaticaan was onder Paulus VI het huis van de Mammon geworden [zie *De moord op de Goede Herder*, in *Verrijzenis* nr. 3, mei-juni 2001].

De vijanden van Albino Luciani hadden liever gezien dat hij voorgoed begraven en vergeten zou geweest zijn. « Om

hem definitief te doen vergeten werd hij begraven onder een zware Steenrots: Joannes-Paulus II, wiens vierentwintig regeringsjaren de herinnering hebben uitgewist aan de drieëndertig dagen van het pontificaat van il Papa Luciani » (*Hij is verrezen!* nr. 1, nov.-dec. 2002, p. 1). Maar net op het moment dat de lange regeringsperiode van Joannes-Paulus II ten einde loopt en de ster van de ooit zo bejubelde Poolse Paus steeds meer verbleekt, fonkelt die van zijn voorganger als nooit tevoren aan het hemels firmament.



In feite is Joannes-Paulus I al enkele jaren geleden terug « verrezen ». Op 26 juni 2000 werd het Derde Geheim van Fatima openbaar gemaakt en vernamen we dat de drie herder-tjes op 13 juli 1917 een grandioos visioen aanschouwd hadden: « *En wij zagen in een buitengewoon licht dat God is – iets wat eruit ziet als mensen in een spiegel, wanneer zij daar langs lopen: een Bisschop in het Wit gekleed* ». En de tekst van zuster Lucia vervolgt: « *Wij hadden het voorgevoelen dat het de H. Vader was.* »

Ook al droeg hij de pause-lijke tiara niet! « *Sinds Paulus VI op 13 november 1964 de tiara heeft afgezet, als teken van verzaking aan de soevereiniteit van de Paus over prins en koningen, verschijnt de H. Vader nog slechts als “ een Bisschop ”, maar “ in het Wit gekleed ”* » in plaats van in het purper. « *Albino Luciani was de eerste Paus die aldus “ ontkroond ” was op de dag zelf van zijn aanstelling* » (KCR 28ste jrg. nr. 5, sept.-okt. 2000, p. 8).

Het Vaticaan ging evenwel niet diep in op het Derde Geheim. In de interpretaties die de kardinalen Sodano en Ratzinger gaven werd met geen woord gerept over paus Luciani. Joannes-Paulus II identificeerde de « Bisschop in het Wit gekleed » met *zichzelf*, en de dood van de uitverkorene van het Onbevlekt Hart van Maria met de aanslag die op 13 mei 1981 op *hemzelf* gepleegd werd. Critici van deze officiële interpretatie werd de mond gesnoerd. Zo werd ook het Derde Geheim begraven...

Maar vandaag is paus Luciani voorgoed terug! « Hij is terug, met zijn onmetelijk grote hart, zijn hart van vuur, zijn geest van armoede en zijn glimlach! En zijn terugkeer zal de triomf inluiden van het Onbevlekt Hart van Maria! »

VOORTEKEN

OP de vijftiengste verjaardag van de brutale dood van Paus Joannes-Paulus I, Albino Luciani, « *wit licht* », werd Italië in een oogwenk in volledige duisternis gehuld. Het was zondag 28 september 2003, om halfvier 's nachts, het vermoedelijke uur waarop de « glimlachende Paus » om het leven kwam. Rome vierde in een aanstootgevende ambiance zijn eerste « *Notte bianca* », een grote culturele manifestatie geïnspireerd door de « *Nuit blanche* » die het jaar voordien te Parijs gehouden was. De burgemeester van de Lichtstad, Bertrand Delanoë, die openlijk uitkomt voor zijn homosexualiteit en tijdens zijn « Witte nacht » met steekwonden moest afgevoerd worden, liep dit jaar mee met zijn Romeinse collega Walter Veltroni door de Italiaanse hoofdstad. Meer dan een miljoen mensen bevonden zich in de straten en op de pleinen om er te luisteren naar allerlei concerten. Een luid geroep steeg op toen in heel de stad plotseling alle lichten uitgingen. Rome werd samen met de rest van de Italiaanse laars in volledige duisternis gehuld. Duizenden mensen zaten van het ene ogenblik op het andere vast in treinen, metro's en liften. Vooral in de grote steden braken plunderingen uit. Kortom, een complete chaos!

Het had op een tragedie kunnen uitlopen. Iedereen dacht dat er een aanslag op handen was. De ordediensten werden onmiddellijk in staat van paraatheid gebracht. Maar neen : in de loop van zondag werd de stroomtoevoer geleidelijk in gans het land hersteld en er viel geen enkel belangrijk ongeluk te betreuren. Misschien mocht men in deze gelukkige ontkenning de glimlach van Paus Luciani herkennen ?

Men stelt zich vragen over de oorzaak van de stroompanne, want in tegenstelling tot de geruchten die aanvankelijk de ronde deden ging het niet om onweders of omgevallen bomen. Maar geen enkele expert heeft eraan gedacht de oorzaak te zoeken in de **kortsluiting** die uitgelokt werd door de Mis die de avond voordien, op zaterdag 27 september, opgedragen werd op het altaar boven de *Confessio* in de Sint-Pietersbasiliek, ter nagedachtenis van de pausen **Paulus VI** en **Joannes-Paulus I...** Misschien is het wel dit brutale contact geweest tussen " plus " en " min ", tussen waarheid en leugen, tussen twee volkomen aan elkaar tegengestelde intenties, die geleid heeft tot een kortsluiting en daardoor, als bij een domino-effect, tot de grootste stroompanne die Italië ooit meegemaakt heeft...

PAULUS VI EN JOANNES-PAULUS I : EEN VERSCHIL VAN DAG EN NACHT

De H. Mis werd opgedragen door kardinaal Joseph Ratzinger, prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer en deken van het college van kardinalen. Paus Joannes-Paulus II hield zelf de homilie :

« *Want Christus is gestorven en ten leven opgestaan om de Heer te zijn van levenden en doden* » (Rom. 14, 9).

« *De woorden van de apostel Paulus, aangehaald uit de Brief aan de Romeinen, brengen het centrale mysterie van ons geloof in herinnering : Christus, gestorven en verrezzen, is de ultieme reden van heel het menselijk bestaan.*

« *Elke zondag, de Dag van de Heer, beleven de christenen opnieuw dit heilsmysterie op een bijzondere wijze. En zij diepen dit mysterie steeds verder uit. Als Bruid van Christus verkondigt de Kerk met vreugde en vaste hoop zijn overwinning op zonde en dood : doorheen de eeuwen verwacht zij zijn glorievolle terugkeer. In het hart van elke Mis weerklinkt de uitroep : " Heer Jezus, wij verkondigen uw dood en wij belijden tot Gij wederkeert dat Gij verrezzen zijt. " »*

Door deze woorden bevestigt de H. Vader ons geloof, volgens de woorden van Jezus tot de H. Petrus : « *En gij, als ge teruggekeerd zijt, bevestig uw broeders !* » Betekent dit dat Joannes-Paulus II « *teruggekeerd* » is van zijn dwalingen ?

« *We vieren vandaag dit grote Mysterie van het geloof in bijzondere gedachtenis aan mijn eerbiedwaardige voorgangers, de pausen Paulus VI en Joannes-Paulus I. Beiden hebben ze vijftieng jaar geleden deze wereld verlaten, respectievelijk op 6 augustus en op 28 september 1978. De afgelopen maanden heb ik herhaaldelijk de gelegenheid gehad om de figuur van de Dienaar Gods Paulus VI op te roepen. Veertig jaar geleden nam hij de erfenis van Vaticanum II over uit de handen van de zalige Joannes XXIII. Met*

wijsheid en vastberadenheid bracht hij zijn taak tot een goed einde door de christenen te gidsen doorheen de complexe en moeilijke periode van het post-Concilie. »

Als de uitdrukking « *Dienaar Gods* » nog een betekenis heeft, dan past ze niet voor een Paus die zich in de Sint-Pieter, op 7 december 1965, tijdens de slotrede van het Concilie, uitgeroepen heeft tot dienaar van de mens :

« *De Kerk van het Concilie, het is waar, heeft zich veel bezig gehouden met de mens, met de mens zoals hij zich in werkelijkheid in onze tijd aanbiedt, de levende mens, de mens die volledig in beslag genomen is door zichzelf, de mens die zich niet alleen tot middelpunt maakt van alles wat hem boeit, maar die zich het principe en de uiteindelijke reden durft noemen van alles wat bestaat...*

« *Het vrijzinnig en profaan humanisme is uiteindelijk in zijn huiveringwekkende gedaante verschenen en heeft in zekere zin het Concilie uitgedaagd. De religie van de God die mens is geworden, zag zich geconfronteerd met de religie – want dat is zij – van de mens die zichzelf tot God maakt.*

« *Wat is er gebeurd ? Een botsing, een strijd, een anathema ? Dat had kunnen gebeuren, maar het is niet gebeurd. Het oude verhaal van de Samaritaan is het model geweest voor de spiritualiteit van het Concilie. Het werd gegrepen door een grenzeloze sympathie. De ontdekking van de menselijke noden – en deze zijn des te groter naarmate de zoon van de aarde [sic] zichzelf groter maakt – heeft de aandacht van deze Synode opgeslorpt.*

« *Jullie, moderne humanisten, die met het geloof in de transcendentie van de hoogste dingen hebben gebroken, ken het Concilie tenminste deze verdienste toe, en erken ons nieuwe humanisme : ook wij, wij meer dan wie ook, hebben de cultus van de mens »* (Liber I, 1973, p.19).

En Paus Joannes-Paulus II bestempelt als « *Dienaar Gods* » een Paus die op die wijze de mens aanbeden heeft ? !

Keren we terug naar de homilie van Joannes-Paulus II : « *Ik heb over Joannes-Paulus I gesproken op 26 augustus laatstleden, naar aanleiding van de verjaardag van zijn uitverkiezing tot de Stoel van Petrus.* » Is dat alles ? Wat een koele toon ! En opmerkelijk dat Paus Luciani geen « *Dienaar Gods* » genoemd wordt... Wat een verschil in behandeling met Paulus VI ! Het contrast is des te treffender omdat men, in aansluiting op wat voorafging, een lofbetuiging verwacht over de manier waarop Joannes-Paulus I op zijn beurt « *de erfenis van het post-Concilie* » in ontvangst heeft genomen. Maar juist daar wringt het schoentje. Het is immers maar al te duidelijk waaraan Papa Luciani gestorven is : « *Wat de heilige paus Joannes-Paulus I gedood heeft, is het feit dat hij de geheime dossiers van Paulus VI heeft geopend* », schreef abbé de Nantes al in oktober 1978. Die dossiers maakten de nieuwe Paus duidelijk hoe erg het met de conciliaire Kerk gesteld was. Er bleef voor de integere man die hij was maar één mogelijkheid over : « *de hoofdverantwoordelijken aanpakken en de postconciliaire wanorde te lijf gaan* » (CRC nr. 134).

Joannes-Paulus II gaat verder : « *“De voorschriften van de Heer geven vreugde”, hebben we enkele ogenblikken geleden herhaald in de antwoordpsalm. De veelvuldige uitnodiging tot christelijke vreugde vanwege Paulus VI komt ons voor de geest. Een uitnodiging die, ondanks talrijke moeilijkheden, ontsproot aan het besef voortdurend te beantwoorden aan de goddelijke wil.* »

Niemand die Paulus VI gekend heeft, kan zich herinneren dat deze paus ooit « *uitgenodigd heeft tot christelijke vreugde* ». Hoe totaal anders was Joannes-Paulus I !

« *Ik denk aan de rustgevende glimlach van paus Luciani die, in slechts een korte maand, de wereld veroverd heeft. Deze glimlach was de vrucht van een gehoorzame overgave in de handen van de hemelse Voorzienigheid. In deze twee Pausen [? !] weerspiegelt zich de vreedzame vreugde van de Kerk. Zelfs wanneer zij door zoveel leed wordt beproefd, is ze niet bang. Ze*

plooit zich niet terug op zichzelf maar heeft vertrouwen in de Heer. Ze weet dat ze geleid wordt door de Heilige Geest, en het is daarom dat ze zich verheugt over de tekenen van Gods barmhartigheid. Ze bewondert de mirakels die de Almachtige voltrekt onder de kleinen, de armen en hen die Hem vrezen.

« *“Wie niet tegen ons is, die is voor ons” (Mc. 9, 39). Dit is wat Jezus zegt in de Evangelielezing van deze zondag, als een echo van de eerste lezing, die Mozes voorstelt in een houding van diepe innerlijke vrijheid, gebaseerd op het vertrouwen in God (cf. Nb. 11, 29).*

« *We kunnen diezelfde houding terugvinden bij Paulus VI en Joannes-Paulus I, die niet toegaven aan de opinies van het moment of aan zienswijzen afhankelijk van privé-belangen. Stevig verankerd in de Waarheid aarzelden ze niet om de dialoog aan te gaan met alle mensen van goede wil.* »

De vermenging van twee zo totaal tegengestelde figuren en gesteltenissen gaat hier echt wel te ver. Wat is er gemeenschappelijk aan enerzijds Paulus VI, die op 1 juli 1970 (op het feest van het Kostbaar Bloed !) de communistische terroristenleiders uit Angola (MPLA), Mozambique (FRELIMO) en Guinea (PAIGC) ontving en hen zo zijn steun betuigde [*zie kadertekst*], en anderzijds Joannes-Paulus I, die erin slaagde een meisje van zeven jaar, Luca Lorci, dat drie maanden tevoren was ontvoerd, uit de handen van haar ontvoerders te bevrijden ?

In tegenstelling tot Paulus VI staat het van Joannes-Paulus I wél vast dat hij « *niet toegaf aan de opinies van het moment of aan zienswijzen afhankelijk van privé-belangen* ». Het bewijs is dat hij gestorven is omdat hij er de confrontatie mee wilde aangaan. Maar hoe kan men hetzelfde zeggen over Paulus VI, die bij de afsluiting van Vaticanum II de cultus van de Mens afkondigde vóór het aanschijn van heel de Kerk en die haar meesleurde in een desastreus financieel avontuur ?

« *Ze waren innerlijk vrij* », zo vervolgt Joannes-Paulus II, « *want ze waren er zich van bewust dat de Heilige Geest “waait waar hij wil” (cf. Jo. 3, 8) door op verschillende manieren de weg van de heilsgeschiedenis te bepalen.* »

« MENSEN VAN GOEDE WIL »

Rond 1970 kon het kleine Portugal nog in nagenoeg al zijn overzeese kolonies zijn gezag handhaven, al was het verwickeld in een uitputtende oorlog met door de Sovjetunie gesteunde “bevrijdingsbewegingen”.

« Op 1 juli 1970 ontving Paus Paulus VI in privé-audiëntie, in het Vaticaan, de communistische leiders van de terroristen uit Angola (MPLA), Mozambique (FRELIMO) en Guinea (PAIGC). “Paulus VI”, aldus Azam-Lafont, “stond er op om gefotografeerd te worden terwijl hij zijn gasten de hand drukte, wat de ontmoeting natuurlijk nog meer publiciteit en een grotere weerslag gaf.”

« De krant *Novidades*, de officiële spreekbuis van het Portugese episcopaat, sloot zich aan bij het protest van de Portugese regering en onderstreepte : “Op dit domein kan de Paus zich vergis-

sen.” De *Diario de noticias* nam geen blad voor de mond : “Dank zij dit bewust politiek gebaar, dat geen uitstaans heeft met de pauselijke onfeilbaarheid, heeft Rome instemmend geroep geoogst vanwege de voltallige communistische linkerzijde, maar wellicht heeft zij ook het geloof van miljoenen gelovigen diep en ernstig gekwetst.” En verder : “Voor zover wij weten is het ‘Gij zult niet doden’ nog altijd een gebod van de goddelijke Wet. Of zou die Wet óók herzien en hervormd zijn ?”

« De religieuze verslaggever van *l’Aurore* riep in een artikel de moordpartijen op die de onafhankelijkheidsstrijders op hun geweten hadden : “De H. Vader had om de projectie moeten vragen van de films die in Angola gemaakt werden bij het uitbreken van de rebellie. Hij had dan zoals wij kunnen zien met wat voor wreedheid tenminste één van zijn gasten,

Agostinho Neto, zijn Afrikaanse medebroeders behandelt : de onbeschrijflijke barbaarsheden en verminkingen waarvan mannen, vrouwen en kinderen het slachtoffer zijn. Wat de pacifistische aansporingen van Paulus VI betreft, zij lijken wel wat laat te komen als men de daden kent van de mannen die woensdag de hand van de H. Vader zijn komen kussen. Onze collega van *Il Tempo* verzekerde zelfs dat “de drie guerrillastrijders die toegelaten werden tot een hartelijk onderhoud met de Paus de meest directe en persoonlijke verantwoordelijken zijn voor antichristelijke moorden.” En om die uitspraak te staven publiceerde de Romeinse krant de foto’s van twee Italiaanse paters Capucijnen, Giovanni da Trieste en Angelo Graziani, beiden vermoord in Angola.” »

uit *Jean-Paul 1^{er}. Le Pape du Secret*
uitg. CRC (2003), pp. 209-210

Ook hier is er complete onverenigbaarheid tussen de Geest die Joannes-Paulus I leidde en die welke Paulus VI voortdreef. Wat de huidige Paus betreft, hij deelt de geest van Paulus VI – een geest die helemaal tegengesteld is aan die van Joannes-Paulus I : want hij verwacht de Heilige Geest met de “ *geest van Assisië* ”, die oproept kiemen van bo-

vennatuurlijk leven te herkennen in alle zielen en heilsinitiatieven in alle religies. Niets is verder verwijderd van het denken van Joannes-Paulus I, die zei : « *Broeders, ik herhaal het : vandaag bewaart iedereen slechts het geloof in de mate waarin hij het verdedigt, vastberaden blijft, moedig en vastbesloten, in navolging van de eerste martelaren.* »

DE PAUS VAN DE HOOP

Wat moet ons besluit zijn ? Dat Rome in duisternis blijft gehuld, door die voortdurende leugens over het Concilie, over de Pausen van het Concilie die men ons met alle geweld wil voorstellen als katholiek en over Joannes-Paulus I die men als conciliair afschildert.

Maar zou dan de opening van het zaligverklaringsproces van Albino Luciani, op zondag 23 november jl., niet de belofte kunnen inhouden van een barmhartige ontknoping, door de terugkeer van Joannes-Paulus I, voorafgaand aan de triomf van het Onbevlekt Hart van Maria ?

De postulator van het proces, pater Pasquale Liberatore, salesiaan, herinnert in de *Corriere della sera* aan de tekenen van heiligheid van de « *Paus van de eenvoudigen* », tekenen die de biografen benadrukken en die hem zo populair gemaakt hebben : nederigheid, eenvoud, glimlach.

« *De glimlachende Paus* »... Pater Liberatore ziet in die glimlach « *een uitdrukking van de hoop, die een theologale deugd is* », en herinnert eraan dat Joannes-Paulus I zelf zei : « *De hoop is de glimlach van het christelijk leven.* » Verduidelijken we nog dat de hoop een “ theologale ” deugd genoemd wordt omdat ze erin bestaat zijn vertrouwen te stellen in God en niet in de mens.

De opening van het zaligverklaringsproces vond plaats te Belluno. De kerkelijke procedure verleent nochtans bevoegdheid aan het bisdom waar de dienaar Gods is gestorven, in dit geval Rome. Waarom die overdracht naar Belluno ? Misschien om het tijdstip te verdagen waarop zal overgegaan worden tot herkenning van het lichaam, wat beslissend zal zijn om de omstandigheden waarin de dienaar Gods gestorven is volledig op te helderen.

De postulator erkent dat dit hoofdstuk « *zal moeten behandeld worden met de nodige ernst, waarbij men in het bijzonder zal moeten rekening houden met de – altijd tegengesproken – geruchten van een verdachte dood* ». Maar pater Liberatore gaat wel erg ver als hij stelt dat er « *reeds opheldering verschaft is door de meest ernstige biografen* ». Waarschijnlijk doelt hij daarmee op de Engelse schrijver John Cornwell, een oud-seminarist die zijn geloof verloochend heeft, en die benaderd werd door Mgr. John Foley, voorzitter van de Vaticaanse Commissie voor sociale communicatie, om een Joannes-Paulus I af te schilderen die ziek en neerslachtig was en die een natuurlijke dood gestorven is na een pijnlijke doodsstrijd... De postulator moet er zich in elk geval rekenschap van gegeven hebben dat de officiële bewijsvoering over een natuurlijke doods-oorzaak erg mager was, want hij haast zich om te verduidelijken dat het in dit proces gaat om het *leven* van Albino Luciani : de heiligheid ervan, en de heldhaftigheid van de deugden van de dienaar Gods. « *Al de rest is relatief.* » Een afleidingsmanoeuvre dat kan tellen...

Want niet alleen werden de « *geruchten over een verdachte dood* » nooit ernstig « *tegensproken* », maar bovendien werden ze ook onophoudelijk bekrachtigd door

nieuwe getuigenissen, zoals blijkt uit het boek van broeder François (*JEAN-PAUL I^{ER}, LE PAPE DU SECRET*, pp. 323-404). De door de Spaanse geestelijke Jesus Lopez Saez verzamelde aanwijzingen én de getuigenissen van familie, verwanten en dokters van de overleden Paus bevestigen dat hij « *een ijzeren gezondheid* » had.

Daardoor kan men niet rond de onthullingen van David Yallop, gepubliceerd in zijn werk « *In God's Name. An Investigation into the Murder of Pope John-Paul I* » (1984), vertaald in elf talen en verspreid op zes miljoen exemplaren. Broeder François weerlegt punt na punt de nota die door Mgr. Giulio Nicolini namens de Romeinse curie werd geschreven en in 1984 verstuurd naar de nuntiatoren en bisschoppelijke conferenties over heel de wereld, in een poging om de “ bom ” die het boek van Yallop vormde onschadelijk te maken. Broeder François beklemtoont in het bijzonder dat « de nota geen enkele ontkenning inhoudt van de frauduleuze praktijken en oplichterijen van de maffia, aan wie Paus Paulus VI de zeer klerikale *Banco Ambrosiano* van Milaan, en zelfs de bank van het Vaticaan, het *Instituut voor de Religieuze Werken*, had uitgeleverd. Abbé de Nantes heeft tot op vandaag gelijk : “ Onbetwistbaar, en trouwens tot op heden onbetwist, zijn de onthullingen van David Yallop in het hoofdstuk over de financiën en de financiers van het Vaticaan, over de *N.V. Vaticaan* ” » (zie *Verrijzenis* nr. 3, pp. 2-3).

De bewijsvoering van de Engelse onderzoeker was en blijft onverbiddelijk, omdat zijn verhaal niet eindigde op 29 september 1978. Yallop stelde, tot 1984, de bijzonder indrukwekkende lijst samen van agressies, pogingen tot chantage en moorden begaan door Gelli en zijn trawanten, opdrachtgevers van de moord op de Paus, om de juridische vervolging die tegen hen was begonnen te vertragen, zoniet te beletten. Hij beschreef de precieze omstandigheden van de moorden, publiceerde foto's van de slachtoffers. Voorpaginanieuws werd de “ zelfmoord ” van Roberto Calvi, « *de bankier van God* ». Onder de titel “ **Recht zal geschieden** ” kloeg abbé de Nantes deze zogezegde zelfmoord al in augustus 1984 aan als een « *maçonnieke misdaad* » : « *een moord geënceneerd als zelfmoord, of als ongeluk, of als natuurlijke dood* ».

In 2002 gaven de door het parket van Rome aangestelde wetsdokters hem gelijk. Hun onderzoek kwam tot het besluit dat Roberto Calvi geen zelfmoord gepleegd had, maar dat hij vermoord werd op een werf nabij de Londense *Blackfriars Bridge* en dat zijn lichaam nadien onder de brug gehangen werd (*Hij is verzezen !* nr. 1, p. 7).

Tussen de dood van Joannes-Paulus I en die van Roberto Calvi bestaat een mysterieus verband. Het Italiaans gerecht zou dit verband grondig kunnen onderzoeken, maar het blijkt te gehoorzamen aan een discrete wenk : « *Tot hier en niet verder. Roberto Calvi is het eindpunt van jullie onderzoek.* » Misschien is dit ook een mogelijke re-

den voor de overdracht naar Belluno van een procedure die normaal in Rome van start had moeten gaan.

Maar het respijt zal van korte duur zijn, want hoe dan ook : « *recht zal geschieden* ». Drie zittingen zullen nodig zijn om het proces van de zaligverklaring tot een goed einde te brengen : één in Vittorio Veneto, één in Venetië en één in Rome, waar de herkenning van het lichaam misschien zal onthullen dat de Paus gedood werd door kogels... als een letterlijke voltrekking van het visioen van het Derde Geheim van Fatima.

In zijn boek met de zo passende titel « *Se pedira cuenta* » (“Men zal er u rekenschap over vragen”) schrijft E. H. Jesus Lopez Saez :

« *Het mysterie van de dood van Joannes-Paulus I kan opgehelderd worden op voorwaarde dat men deze zaak niet in de doofpot steekt en niets verbergt, maar probeert alles eerlijk te begrijpen. Door aldus te handelen valt men de Kerk niet aan, maar verdedigt men haar juist, volgens wat er geschreven staat : “De ijver voor uw huis zal Mij verteren” (cf. Jo. 2, 16-17; Mt. 21, 13; Mc. 11, 17; Lc. 19, 45-46).* » De auteur brengt in herinnering dat Onze-Lieve-Heer deze vurige ijver aan de dag legde toen Hij de Tempel zuiverde, die « *een huis van gebed* » is en geen « *markthal* » of een « *rovershol* ». Moedig stelt hij dan de vraag: « *Waar muntte men uit in het regelen van geldzaken? In de N.V. Vaticaan of in de oude Tempel die door Jezus werd aangeklaagd? Zijn die geldzaken niet gepaard gegaan met al te veel moorden? Heeft men voor de Kerk en de wereld niet de doodsoorzaak van Joannes-Paulus I verborgen gehouden? Heeft men geen vertekend beeld van hem opgehangen?* »

Het zaligverklaringsproces zal, als het loyaal wordt gevoerd, verplichten tot het beantwoorden van deze vragen.

« *Als men vandaag de waarheid wil kennen, bestaan er voldoende gegevens die geen enkele rechter ter wereld zou afwijzen en die bovendien tot het publieke domein behoren. Ze onthullen een Joannes-Paulus I die martelaar was voor de zuivering en de vernieuwing van de Kerk.*

« *Het gaat erom recht te doen geschieden aan Joannes-Paulus I en zijn getuigenis te verkondigen : een schitterend licht voor onze tijd dat op de kandelaar moet geplaatst worden, zelfs als het een huis verlicht vol barsten en scheuren* » (aangehaald door broeder François, pp. 397-398).

Vandaag is de inleiding van het proces « *een genade Gods ons gegeven* », zoals abbé de Nantes in augustus

1984 schreef, « *door de verdiensten van het leven én van de dood van de zeer heilige, zeer zuivere, zeer arme Albino Luciani.* » « *Zo zullen wij wellicht begrijpen dat de financiële activiteiten van de Kerk – ongebreidelde speculatie door de enen, waanzinnige uitgaven door de anderen – reeds een hele tijd vooraleer Joannes-Paulus I optrad, abnormaal waren. En dat die afgoderij van het Geld en van zijn wet van maximale winst, die de hoofdkwaal geworden zijn van onze moderne samenleving, ook het Huis van God in zijn greep gekregen had, met totaal bederf tot gevolg* » (CRC nr. 203, p. 7).

Van bij zijn aankomst in Vittorio Veneto, en later in Venetië, werd Mgr. Luciani geconfronteerd met ernstige financiële schandalen. Daardoor had hij van bij zijn aantreden als Paus de ernst en de omvang begrepen van de wonde van het internationaal kapitalisme, van dat immens “ *anoniem en zwervend fortuin* ” dat verantwoordelijk is voor de vernietiging van de christelijke gezinnen, instellingen en staten. Hij had begrepen dat deze wonde het diepste kwaad betekende voor onze moderne samenleving. En zoals men van hem gewoon was, heeft hij dit kwaad ten gronde willen aanpakken.

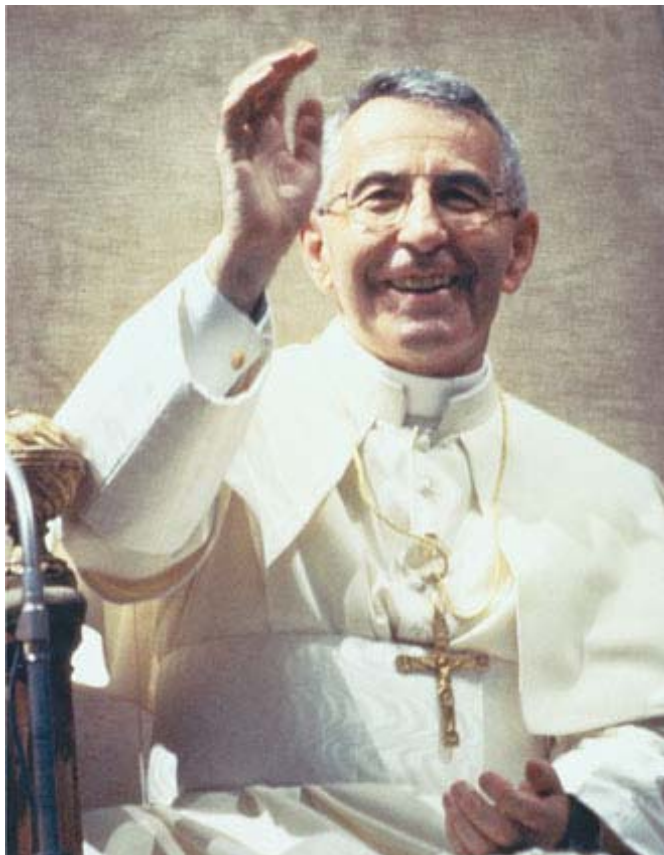
« *Toen hij tot paus gekozen was, zou dit “stokpaardje” het charter worden van zijn pontificaat. Hij zou de Kerk hervormen om er terug de evangelische armoede binnen te brengen [...]. Te beginnen met Rome, en in Rome met het Vaticaan, en in het Vaticaan met de Vaticaanse bank. Omdat hij deze lastige en gevaarlijke zuivering krachtadig heeft aangepakt, is hij gestorven. Zelfs al is hij, zoals “men” het grote publiek met een merkwaardige eensgezindheid wil doen geloven, eenvoudigweg van ver-*

moeidheid en uitputting gestorven – op een natuurlijke manier, en niet door moord.

« *Hoe dan ook, hij is tegengehouden in zijn opzet door de dood. En over dit pontificaat is een uitzonderlijke stilte gevallen, alsof hij nooit bestaan heeft : een tweede dood, een tweede moord.*

« *Ik zeg niet meer met Dostojevski : Het is de schoonheid die de wereld zal redden, of met Maurras : Het is de Monarchie die de wereld zal redden. Ik zeg niet meer, zoals ik zelf lange tijd gedacht en herhaald heb : Het is het Geloof dat de wereld zal redden. Nu zie ik in het zachte licht van de eerste paus-martelaar van het moderne kapitalistische tijdperk : het is door de ARMOEDE dat de uitgezuiverde Roomse Kerk de wereld zal redden* » (CRC nr. 203, p. 7).

broeder Bruno van Jezus



DE STRIJD TEGEN DE MAMMON

In de tijd dat hij nog bisschop was, en ook als patriarch van Venetië, kreeg Albino Luciani al te maken met financieel gesjoemel en duistere praktijken. Die ervaringen zouden hem voorbereiden op de dodelijke strijd die hij als leider van de Kerk zou moeten voeren tegen het machtskluwen van bankiers en *mafiosi* dat het Vaticaan in zijn greep had. Ter illustratie geven we twee uittreksels uit « *Jean-Paul 1^{er}, le Pape du Secret* ».

FINANCIËEL SCHANDAAL IN VITTORIO VENETO

« Een gewetenloos zakenman die er weinig orthodoxe methodes op nahield, Carlo Luigi Antoniutti, had in Treviso een financieel imperium opgebouwd met behulp van een "geheime bank": de fondsen die hij leende werden geïnvesteerd in duistere affaires en gewaagde speculaties. Twee geestelijken van Vittorio Veneto, don Cescou, adjunct-directeur en schatbewaarder van de bisschoppelijke administratieve Raad, en Mgr. Stefani, lid van diezelfde Raad, waren in verleiding gebracht door Antoniutti's "interessante" investeringsvoorstellen en geraakten uiteindelijk in diens netten verstrikt. Toen zij vernamen dat de zakenman op een bankroet afstevende, probeerden zij hem ter hulp te komen door te putten uit de fondsen van het bisdom. Net rond die tijd, op 17 juni 1962, kwam Antoniutti in verdachte omstandigheden om het leven: hij pleegde zelfmoord in het huis van een van zijn geldschieters, Dr. Roberto Dacomo.

« Toen hij ingelicht werd over de compromitterende betrokkenheid van zijn twee geestelijken, wilde Mgr. Luciani snel optreden: het bisdom zat met een put van 283 miljoen lire en de antiklerikale pers had lont geroken. Hoe meer men de reacties van de jonge bisschop in deze dramatische omstandigheden bestudeert, des te meer men zijn integriteit en zijn kordaatheid bewondert. Zijn plicht stond hem duidelijk voor de geest en hij was vastbesloten het noodzakelijke te doen. "Tweemaal verwittigde hij Joannes XXIII dat hij zijn ontslag zou indienen als men hem de zaak niet liet regelen zoals hij van plan was" (J. L. Saez, *Se pedira cuenta*, pp. 62 en 121).

« Mgr. Luciani onthief de twee geestelijken van hun functies en verwijderde hen uit Vittorio Veneto. Hij liet het Italiaans ge-

recht hun proces inleiden: don Cescou werd op 14 juni 1965 veroordeeld tot zestien maanden hechtenis.

« Niettemin had de bisschop geprobeerd om zijn twee priesters te beschermen tegen de volksrechtspraak. Hij spoorde zijn gelovigen aan tot christelijke naastenliefde, in het bijzonder in de brief die hij hen schreef op 9 augustus 1962: "Waar kan een priester die zich in zo'n bittere situatie wil onttrekken aan een opdringerige en pijnlijke nieuwsgierigheid anders naartoe dan naar een klooster? Jullie hebben al vijf of zes keer gesignaleerd dat Mgr. Stefani zich in het klooster van Follina bevindt! Laat hem dan toch met rust zolang jullie niets nieuws over hem te vertellen hebben" (Regina Kummer, *Albino Luciani, Papa Giovanni Paolo I. Una vita per la Chiesa*, pp. 280-281).

« Wat de materiële schade betrof die door het bankroet van Antoniutti aan de kleine spaarders berokkend werd, die wilde Mgr. Luciani vergoeden: daartoe moest hij goederen die eigendom waren van het bisdom verkopen, ondanks het afkeurend gemoep van bepaalde leden van zijn clerus. "Hij raadpleegde de canonieke teksten", aldus zijn broer Edoardo, "en stelde vast dat het de plaatselijke bisschop was aan wie het toekwam een beslissing te nemen. Daarop riep hij zijn priesters bijeen en zei hen: "Ik ben het die moet beslissen" – en hij besliste" (aangehaald in CRC nr. 136, p. 6). Ongetwijfeld had zijn voorganger op de bisschopszetel van Vittorio Veneto, Mgr. Carraro, het bij het rechte eind toen hij de leden van zijn curie voorspelde: "Als het nodig is, kan don Luciani kordaat en beslist optreden... Wacht maar af!" (J. L. Saez, *op. cit.*, p. 105). »

DE ROOF VAN DE BANCA CATTOLICA DEL VENETO

Op 15 december 1969 benoemde Paus Paulus VI Mgr. Luciani tot patriarch van Venetië.

« Voor de ondersteuning van liefdadigheidswerken en voor de financiering van kerkrestauraties kon de Venetiaanse clerus geld lenen tegen een uitzonderlijk lage rentevoet bij de *Banca cattolica del Veneto*. Deze bank werd op een degelijke manier geleid en had terecht de bijnaam van "bank van de priesters". Zij was één van de rijkste van het land, "want waar de priesters hun geld belegden, daar volgden ook de gelovigen" (Yallop, *op. cit.*, p. 57).

« Sinds 1946 had het Instituut voor de Religieuze Werken (I.O.R.), gewoonlijk de bank van het Vaticaan genoemd, het grootste deel van het kapitaal van de *Banca cattolica del Veneto* in handen. "Er bestond een duidelijk akkoord tussen Venetië en het Vaticaan: de meerderheidsparticipatie van het I.O.R. – 51 % in 1972 – vormde een waarborg tegen elke mogelijke machtsovername door derden" (ibid.).

« Maar "rond het midden van 1972 kwam er een einde aan de leningen tegen een lage rentevoet. De Venetiaanse geestelijken werden ervan verwittigd dat zij in de toekomst de normale rente zouden moeten betalen, hoe lofwaardig hun werken ook waren" (ibid.). Een donderslag bij heldere hemel...

« Kardinaal Luciani won inlichtingen in. "Wat hij te weten kwam, ontstelde hem hevig" (ibid., p. 58). De *Banca Cattolica del Veneto* was door Mgr. Paul Marcinkus, voorzitter van de bank van het Vaticaan, verkocht aan een zekere Roberto Calvi, een vrijmetselaar, van de Milanese *Banco Ambrosiano*. "Diep verontwaardigd trok onze heilige naar Rome om er zijn beklag te doen. Maar hij ontmoette er slechts de substituut van het Staatssecretariaat, kardinaal Benelli, om zijn verdriet te delen en zijn woede te kalmeren" (CRC nr. 202, p. 3).

« "Benelli", aldus Yallop, "citeerde graag precieze feiten en cijfers. Hij liet een stomverbaasde Luciani weten dat Calvi 27 miljard lire (ongeveer 45 miljoen dollar) betaald had aan Marcinkus;

dat de verkoop het resultaat was van een plan dat gezamenlijk beraamd was door Calvi, Sindona en Marcinkus; een vereniging met de naam Pachetti was door Calvi van Sindona gekocht nadat de prijs ervan ruim was overgewaardeerd, door illegale praktijken, op de beurs van Milaan; Marcinkus had Calvi geholpen om de aard van deze operatie te verdoezelen, o.m. voor de blikken van de functionarissen van de Bank van Italië, door de diensten van de Vaticaanse Bank ter beschikking te stellen van Calvi en Sindona" (ibid., p. 59).

« De patriarch ging op staande voet uitleg vragen aan Mgr. Marcinkus. "Hij werd heel onvriendelijk ontvangen", herinnert zich pater Francesco Farusi die in die tijd directeur was van het tijdschrift van Radio Vaticaan. "De bisschop zou hem op onbeschaamde toon gezegd hebben: Houd u bezig met uw gelovigen en niet met de banken!" (Trenta giorni, sept. 1992, p. 35).

« De patriarch lichtte de bisschoppen van zijn kerkprovincie in over het trieste resultaat van zijn onderzoek: hun "bank van de priesters" was voorgoed verloren. [...]

« Don Ennio Innocenti, die meewerkte aan de Venetiaanse krant *Il Gazzettino*, merkte op dat de kardinaal zeer streng oordeelde over het Instituut voor de Religieuze Werken. Don Innocenti maakte hem er attent op dat Mgr. Marcinkus de "bank van de priesters" niet had kunnen verkopen zonder de goedkeuring van het Staatssecretariaat. De patriarch deed er toen het zwijgen toe.

« Niettemin zou hij nooit vergeten wat hij geleerd had, namelijk dat de Milanese maffia zeer hoog geplaatste medeplichtigen in het Vaticaan had. Toen Paulus VI hem op een dag verweet dat hij hem nooit kwam bezoeken in Rome, gaf de patriarch hem een veelbetekend antwoord: "Wat wilt u, ik heb het zeer druk in Venetië, en Uwe Heiligheid heeft bovendien al zoveel zorgen! Ik wil er hem niet nog meer geven". »

broeder François van Maria-ter-Engelen, *op.cit.*, pp. 286-290

MOEDER TERESA VÓÓR EN NA HET CONCILIE

Op 19 oktober jl. werd moeder Teresa door Paus Joannes-Paulus II zalig verklaard. De H. Vader stond er op dat deze zaligverklaring samenviel met de viering van zijn zilveren ambtsjubileum. Een duidelijker eerbetoon aan de in 1997 overleden stichteres van de Missionarissen van de Naastenliefde kon de Paus niet geven. Wie zou aan haar heiligheid durven twifelen? En toch... Wie het leven van moeder Teresa onbevooroordeeld bestudeert, komt tot de onthutsende vaststelling dat zij oorspronkelijk een door en door katholieke religieuze was, die tussen 1950 en 1975 echter fundamenteel van overtuiging en denkbelden veranderde...

EEN symbool op het moment van de zaligverklaring van moeder Teresa: voor de eerste keer sinds de katholieke *Reconquista* van 1492, die een einde maakte aan achthonderd jaar moslimdominantie op het Iberisch schiereiland, heeft Granada opnieuw een grote moskee. Het bouwwerk, opgetrokken in witte baksteen in de traditionele Moorse stijl, staat vlak naast een klooster van katholieke zusters en niet ver van de Sint-Niklaaskerk, een oude moskee die omgevormd werd tot kerk.

Zo is alles in gereedheid gebracht voor de « *wederzijdse evangelisatie* » die de Belgische jezuïet pater Dupuy in Calcutta predikt, in de voetsporen van Joannes-Paulus II en van moeder Teresa – maar niet in die van de H. Franciscus Xaverius, die vanuit India aan Sint-Ignatius schreef: « *Vaak bekruipt mij het verlangen om naar de Europese universiteiten te trekken [...] en luidkeels te roepen tot hen die méér kennis hebben dan verlangen om hun kennis zinvol te gebruiken: HOEVEEL ZIELEN ONTBREKEN AAN DE GLORIE VAN GOD EN VALLEN IN DE HEL DOOR JULLIE NALATIGHEID!* »

De H. Maagd is net hetzelfde komen zeggen in de *Valinhos* op 19 augustus 1917: « *Vele zielen gaan naar de hel omdat ze niemand hebben die zich voor hen opoffert en voor hen bidt.* » De zielen die moeten gered worden hebben inderdaad geen missionarissen meer sinds Paulus VI, en in zijn spoor Joannes-Paulus II, de evangelisering vervangen hebben door de “interreligieuze dialoog”, volgens het beginsel dat « *de H. Geest zelf aan het werk is in de tradities van de andere religies.* »

Sinds die dag wordt het verschrikkelijke woord van zuster Lucia, die in een visioen de hel gezien heeft, bewaarheid: « *De zielen vallen in massa's in de hel.* » Durven wij onder ogen zien wat deze realiteit betekent?

I. EEN REVOLUTIONAIRE JUBILEUMVIERING

Op 7 oktober 1975 vierde men in Calcutta de vijfentwintigste verjaardag van de stichting van de *Missionarissen van de Naastenliefde*, de congregatie van moeder Teresa. De stichteres woonde die dag eerst de gebeden van de moslims bij; daarna begaf zij zich naar de boeddhistische tempel, waar de “hoogste bonze” – na een dankceremonieel vóór het beeld van Boeddha – haar « *twee elektrische kaarsen aanbood die eindelijk zullen branden* ». De dag werd besloten in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima met een plechtige H. Mis.

Al deze ceremoniën vormden de afsluiting van een drukke week, tijdens dewelke de aanhangers van *de achttien religies die in Calcutta beleden worden*, met inbegrip van de geheime sekten van de jaina's en van de parsi's, moeder Teresa hadden uitgenodigd op plechtigheden in het kader van dit jubileum.

Van de hele viering bestaat een uitgebreid verslag. Het werd opgesteld door een zuster van de congregatie en was eigenlijk alleen bedoeld voor de Missionarissen van de Naastenliefde over de hele wereld. Het tijdschrift *MISSI* publiceerde in maart 1976 evenwel uittreksels uit dit verslag en verschillende foto's die een perfecte illustratie vormen van de plechtigheden van die bijzondere week die « *absoluut uniek was in de geestelijke geschiedenis van de mensheid, door de deelname van de achttien religies die in Calcutta vertegenwoordigd zijn: boeddhisten, jaina's – zowel de “witgekleden” [svetambara] als “zij die bekleed zijn met ruimte” [d.w.z. de spiernaakten, digambara] – sikhs, parsi's, moslims, joden, uiteenlopende christelijke belijdenissen, ... De draaimolen van*



De jubileumviering van 1975: moeder Teresa in gebed verzonken vóór het beeld van Boeddha in de boeddhistische pagode van Calcutta (foto MISSI/Sunil Kumar Dutt).

plechtigheden verplichtte moeder Teresa en haar gevolg van jonge religieuzen in hun wit-blauwe sari's tot een onafgebroken heen en weer geloop in de reusachtige stad van de verschrikkelijke godin Kali – vandaar de naam Kalicatta of Calcutta (« Moeder Teresa wereldwijd », in Missi, maart 1976).

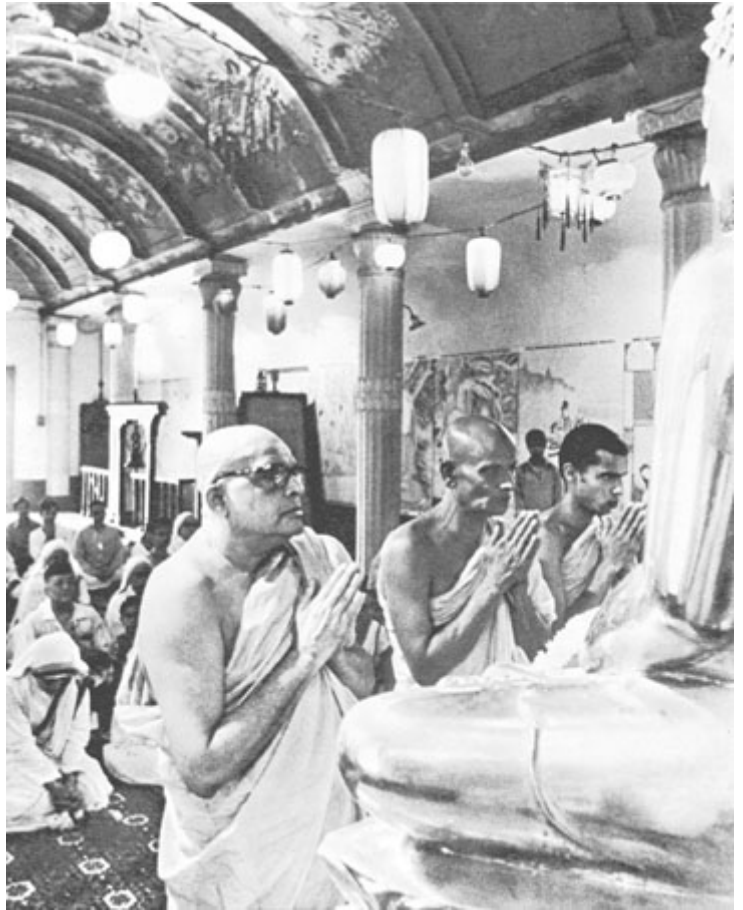
« LEEF EN LAAT DE ANDEREN LEVEN »

De feestweek begon op 28 september 's morgens vroeg in de Armeense kerk. Vervolgens stond een bezoek aan de protestantse methodisten op het programma. Daarna « haastte Moeder zich met een groep religieuzen naar de tempel van de jainistische sekte van de digambara. Daar werden zij bij het binnenkomen verwelkomd door zeven tamboers, twee cymbalen en drie paar jerry jerries. De binnenruimte van de tempel had de vorm van een groot vierkant ; op de grond lagen tapijten. Eerst werden we tot bij de vier digambara-monniken geleid. Deze monniken behoren tot de meest gestrenge sekte van de jaina's. Het zijn contemplatieven die vijf geloften naleven : geweldloosheid, respect voor bezit, trouw, het celibaat en armoede ; dit laatste geldt ook voor elke vorm van kledij, en daarom zijn ze helemaal naakt. Ze eten slechts eenmaal per dag, en rechtstaande. Ze waren alle vier links van het altaar gezeten, terwijl rechts de vrouwelijke jainistische religieuzen stonden, in witte sari's.

« Vijf jonge meisjes zongen het lied Meri Bhaivana (Mijn bespiegeling), waarop de aanwezigen in koor antwoordden. Dan volgde de processie en het plaatsen op de troon van het beeld van Mahavira. Vijf aanbidders, gekleed in mooie gewaden, besprenkelden het beeld door er water uit zilveren schalen over te gieten, terwijl het volk lofbetuigingen zong.

« Daarna sprak Moeder over “ de dienst aan de naaste ”. De voornaamste digambara-monnik antwoordde met een korte toelichting bij de belangrijkste onderrichtingen van Mahavira : “ Leef en laat de anderen leven ”. »

Om dit absolute respect voor het leven, dat samenhangt met hun geloof in de reïncarnatie, in de praktijk te brengen



Moeder Teresa en haar zusters bij de boeddhisten (foto MISSI/Sunil Kumar Dutt).

houden de jaina's een sluier voor hun mond : zo vermijden ze dat ze per ongeluk een insect inslikken. Hun stichter, een zekere Vardhamana – beter gekend als Jina, de Overwinnaar, of Mahavira, de Grote Held – was een tijdgenoot van Boeddha. Zoals Boeddha werd ook hij het voorwerp van een cultus, tegelijk met de oppergod Visjnou.

's Avonds werd de eerste dag afgerond in de schitterend verlichte Sint-Jacobskerk, waar men binnengeleid werd op de tonen van accordeons.

Op 1 oktober was men te gast bij weer andere jaina's. De dag daarop werd “ de kerk van God ” bezocht, waar dominee Buntain, geassisteerd door een collega, de verdiensten van moeder Teresa roemde ; intussen zong een grote menigte luidkeels en onder handgeklap “ Alleluja ”, “ Amen ”, “ God zij geloofd ” en “ Moeder Teresa weze gezegend ! ”



Moeder Teresa bij de jaina's. Links ziet men één van de vier digambara-monniken van de strenge observantie zitten (foto MISSI/Sunil Kumar Dutt).

Op 3 oktober begaf het gezelschap zich naar de hindoes, om deel te nemen aan de plechtige gebedsbijeenkomst van *Brahmo Samaj*. Op 4 oktober, feest van Sint-Franciscus van Assisië, kwam men samen « in de hindoetempel van

Sree Jaksjmi Narayaun. De rijkste inwoners van Calcutta waren daar bijeen om Moeder op te wachten. Zij raakten allemaal de voeten van Moeder aan en brachten haar naar het heiligdom. Alle aanwezigen aanriepen de honderd namen van God met veel devotie. Alles gebeurde in het sanskriet en heel plechtig.

« Diezelfde avond om 16.40 uur loofden wij samen met de parsi's de Heer om Zijn goedheid. »

De parsi's zijn Perzen die geweigerd hebben om zich tot de islam te bekeren. Ze bleven trouw aan de godsdienst van Zarathoestra volgens dewelke twee beginselen de wereld regeren : de God van het goede, gesymboliseerd door het vuur, en de God van het kwaad. Van dit "manicheïsme", genoemd naar Manes, een ketter van christelijke afkomst die de leer van de Perzen overgenomen had, was de H. Augustinus een aanhanger vóór zijn bekering.

De 5de oktober 's morgens « werd de dankmis opgedragen in onze kathedraal evenals in alle parochies waar de zusters werken. Daarna gingen Moeder en de religieuzen naar een andere dankdienst, ingericht door de derde groep jaina's. »

Vervolgens waren de sikhs aan de beurt. « Daar moeten alle mannen hun hoofd bedekken. Men kon er pater Gorrée en de anderen hun hoofd zien bedekken met hun zakdoek. »

De sikhs vormen een soort van militaire ridderschap. Ze zijn zeer invloedrijk in India en leveren de hogere kaders van het leger en van de administratie. Ze onderscheiden zich door het dragen van een baard en door hun tulband, die hun lange, opgerolde haar verbergt. Hun religie is een vergelijk tussen het hindoeïsme en de islam.

« De laatste gebedsdienst van die ochtend ging door in de Syrische kerk van Mar Thoma. De dienst was kort en heel goed.

« Tijdens de uitstekend georganiseerde dienst in de Sint-Pauluskathedraal, diezelfde avond, was een groot aantal gedistingeerde personen aanwezig, wat bijdroeg tot het plechtig karakter van deze ceremonie. Op de tonen van het orgel begaf een processie van geestelijken, van uiteenlopende origine, zich naar het altaar. Voorop werd een banier gedragen : " Kerk van Noord-India – Eenheid – Getuige – Dienstbaarheid ".

« Vervolgens zegden wij allemaal samen de tekst op die voor ons gekozen was door aartsbisschop Perier, s. j., de werkelijke vader van onze communiteit, die vijftwintig jaar geleden ons bestaan mogelijk heeft gemaakt : " Om onze zending van medelijden met en liefde tot de armsten onder de armen te kunnen vervullen, zoeken wij in de steden en in de dorpen, in de hele wereld, allen op die in de steek gelaten zijn, de zieken, de gebrekkigen, de melaatsen, de stervenden, de wanhopigen, zij die verloren of verworpen zijn... "

« Het was ook een heerlijke gewaarwording een zo grote menigte zo verschillende mensen de woorden van



Moeder Teresa tussen de twee leiders van de sikh-gemeenschap (foto MISSI/Sunil Kumar Dutt)

onze regel, door Moeder aan ons gegeven, te horen voorlezen en overdenken. Moeder is als het ware een universeel geschenk voor iedereen geworden ! »

Op 6 oktober vond een dankdienst plaats in de synagoge Maghen David, met een gebed dat speciaal voor de gelegenheid samengesteld was :

« Wij, de joden van Calcutta, wij sluiten ons aan bij de dankzegging en wij bidden opdat de Vader in zijn ontferming moeder Teresa en haar religieuzen zou behoeven, bewaren en bevrijden van elke zorg en elke pijn. Mocht de dag komen dat alle mensenkinderen begrijpen dat zij één vader hebben, dat één enkele God hen allen geschapen heeft. Dan zal het licht van de universele rechtvaardigheid de wereld verlichten en zal de kennis van God de aarde overdekken, zoals het water de zee overdekt. Amen. »

VAN CALCUTTA NAAR ASSISIË

Belangrijk om weten : deze viering van de vreedvolle coëxistentie van de achttien religies van Calcutta rondom moeder Teresa vond plaats **tien jaar vóór de "top" van alle wereldgodsdiensten in Assisië !** Calcutta was een eerste probeersel, een eerste ontwerp voor wat in Assisië onder het oog van de wereldpers zou plaatsvinden. Met andere woorden : moeder Teresa was als het ware de « voorloopster » van Joannes-Paulus II. Daardoor wordt ook duidelijk waarom de Paus moeder Teresa altijd met bijzondere gunsten vereerd heeft. « *Wie kan haar iets weigeren ?* » liet de H. Vader zich ooit ontvallen tegenover zijn persoonlijke secretaris [zie kadertekst p. 10]. Zonder de tegenstand van de Curie zou de Paus moeder Teresa trouwens op dezelfde dag zalig én heilig verklaard hebben...

Maar de vraag stelt zich wie van beiden, Karol Wojtyla of moeder Teresa, het eerst de "inspiratie" van dit **veelgodendom** – om de dingen bij hun naam te noemen – gekregen heeft.

« Hun eerste ontmoeting dateert waarschijnlijk uit februari 1973. Kardinaal Wojtyla, nog aartsbisschop van Krakau, neemt deel aan het Eucharistisch Congres

van Melbourne. Drie jaar later vindt hij haar terug in Philadelphia, voor een ander Eucharistisch Congres over het thema van de honger. Moeder Teresa komt er tussenbeide over "de honger naar brood", kardinaal Wojtyla over "de honger naar vrijheid" (La Croix, 18-19 okt. 2003). Een soort van « wederzijdse verstandhouding » lijkt hen tot elkaar te brengen, in zoverre zelfs dat Mgr. Francesco Follo, vertegenwoordiger van de H. Stoel bij de Unesco, aalmoezenier van de Italiaanse Missionarissen van de Naastenliefde en auteur van een boek over de spiritualiteit van moeder Teresa, over haar heeft kunnen spreken als « **de vrouwelijke dimensie van Joannes-Paulus II** » (La Croix, ibid.).

Volgens Mgr. Machado, een Indisch prelaat en de adjunct-secretaris van de Pauselijke Raad voor de interreligieuze dialoog, voegt de zaligverklaring van moeder Teresa niet veel toe aan wat al de "andere godsdiensten" reeds begrepen hadden. « *Moeder Teresa is al lang geleden opgenomen in het hindoe-pantheon* », aldus de bisschop. « *Door haar inzet voor de armen, los van sociale klassen en religies, door haar levensstijl en haar onvermoeibare arbeid heeft zij miljoenen en miljoenen mensen geraakt. Die hebben de beslissingen van Rome niet afgewacht om haar te vereren als een heilige.* » Zij konden dat des te gemakkelijker doen omdat moeder Teresa hen niet vroeg om van godsdienst te veranderen... Om welk soort heiligheid gaat het dan?

Pater Donald de Souza, algemeen secretaris van de katholieke bisschoppenconferentie van India, licht toe: « *De Indiërs, die heel religieus zijn, hebben instinctief aangevoeld dat moeder Teresa een heilige was. Niet in onze technische betekenis van de term, maar als een persoon die vol van God was.* »

« *Vol* » van welke God? We moeten die vraag durven stellen. « **Of men nu hindoe, moslim of christen is** », zo zei moeder Teresa, « **het is de manier van leven die bepaalt of men tot God behoort.** »

Daarom probeerde ze de ongelukkigen die ze ter hulp kwam niet te bekeren. Zo is er het voorbeeld van de "priester" van het hindoeheiligdom Kalighat die stervend op straat werd achtergelaten en die door de Missionarissen van de Naastenliefde werd opgeraapt en verzorgd. Niet alleen werd moeder Teresa in zijn ogen

« NO PROBLEM »

In oktober 1987 was moeder Teresa in Rome. De redemptorist pater Forrest, die een internationale priesterretraite voorbereidde, klampte haar aan omdat hij met een groot organisatorisch probleem zat.

« "Moeder, ik moet deze maand zekerheid hebben over de Paulus VI-hal voor onze bijeenkomsten. Maar van onderop via de Vaticaanse bureaucratie duurt het veel te lang. Kunt u niet een goed woordje voor ons doen bij de H. Vader?" Moeder knikt. "Sure", ik zal het hem vandaag vragen." "Hebt u een afspraak met hem?" "Nee." "Dan zal het helaas niet lukken, want de H. Vader is deze hele week aanwezig bij de bisschoppensynode."

« Zijn antwoord lijkt totaal geen effect op de kleine gerimpelde vrouw te hebben. "No problem", zegt ze met een zwak lachje om haar lippen.

« Na een kort oponthoud stapt ze weer in de kleine auto waarmee ze is gekomen. Father Brian rijdt en vergezelt haar. Op haar verzoek rijdt hij Moeder naar de locatie van de synode. Daar gaat zij naar binnen en zegt in de hal tot een van de ordemenen dat ze de paus wil spreken. "Onmogelijk", zegt deze, "de H. Vader is in vergadering." Moeder Teresa schrijft een van die kleine briefjes waarop ze al haar correspondentie verzorgt, en weet de man over te halen de boodschap aan Johannes Paulus te overhandigen. En zo geschiedt. Deze verlaat onmiddellijk de vergaderruimte en loopt naar de hal om zijn kleine vriendin te begroeten. En vervolgens haar verzoek in te willigen.

« Zoiets kon alleen moeder Teresa maken. Zo close waren die twee. »

uit Katholiek Nieuwsblad van vrijdag 17 oktober 2003

een echte "godin", maar zij leverde die dag in de ogen van de andere hindoe priesters ook het bewijs dat zij niet gekomen was om de bevolking tot het christendom te bekeren. Daarom, zo zegt pater Dominic Emmanuel van de Paters van het Goddelijk Woord, « *hebben bijna alle hindoes haar vandaag de dag op een voetstuk gezet, en vaak veel hoger dan hun eigen heiligen!* »

II. « JEZUS WAS MIJN EERSTE LIEFDE »

Is hiermee alles gezegd over moeder Teresa? Zeker niet. Een grondige studie van haar leven – van héél haar leven! – brengt namelijk aan het licht **dat zij niet altijd gedacht en gehandeld heeft zoals bij de jubileumviering van 1975 en daarna**. Uit de geschriften van haar beginperiode treedt een heel andere moeder Teresa tevoorschijn, een moeder Teresa die nog volledig doordrongen was van het geloof in God – Vader, Zoon en Heilige Geest. **Een door en door katholieke moeder Teresa**. De afgoderij is pas later gekomen: onder de invloed van het jongste Concilie en van de theorieën die daar verkondigd werden door een zekere Mgr. Wojtyla...

Veel wordt duidelijk bij de lectuur van een artikel dat

verscheen in het Spaanse tijdschrift *Ave Maria*, een uitgave van de paters Claretijnen van Barcelona: « *De ziel van moeder Teresa: verborgen aspecten van haar innerlijk leven (1910-1997)* » (nr. van oktober 2003).

KATHOLIEK VAN OORSPRONG

Het leven van moeder Teresa begint als een intense liefdesgeschiedenis... Zijzelf schrijft: « *Al in mijn prille jeugd was Jezus mijn eerste liefde.* » Toen ze haar eerste communie deed, nog geen zes jaar oud, werd ze begünstigd met een bijzondere genade: « *De liefde voor de zielen heeft zich van mij meester gemaakt en is sindsdien in mij alleen maar gegroeid.* »

Oorspronkelijk was zij religieuze van de Ierse congregatie van de Zusters van Loreto : « *Gedurende achttien jaar heb ik geprobeerd te leven volgens ZIJN verlangens. Ik brandde van verlangen om Hem te beminnen zoals Hij nog nooit bemind was.* » Om die drang uit te drukken legde zij in 1942, op 36-jarige leeftijd, een persoonlijke gelofte af met de toelating van haar geestelijk leidsman : « *God niets weigeren van alles wat Hij mij zou vragen.* »

In 1946 vertrekt zij voor een retraite van acht dagen. De 10de september, in de trein, *hoort zij voor de eerste keer de stem van Jezus.* Gedurende de daaropvolgende maanden vraagt Jezus haar tijdens verschillende innerlijke gesprekken en visioenen om een religieuze communiteit te stichten gewijd aan de dienst van de allerarmsten, om « *zijn dorst van liefde voor de zielen te stillen.* » We staan ver van de « *honger naar vrijheid* » !

Deze ware oorsprong van haar communiteit zou tot aan haar dood geheim blijven. Maar het was inderdaad deze vraag van Jezus die leidde tot de officiële oprichting van het nieuwe instituut in 1950. Zij lichtte namelijk haar geestelijke vader in, pater Van Exem, die haar de toelating gaf om de aartsbisschop van Calcutta, Mgr. Perier, op de hoogte te brengen. Daarom schreef zij op 13 januari 1947 een brief naar de aartsbisschop. Daarin onderstreept ze allereerst haar gehoorzaamheid : ze is bereid om afstand te nemen « *van die vreemde gedachten die zich onophoudelijk aan mij opdringen* ». En ze vervolgt :

« *Heel vaak dit jaar heb ik het verlangen gehad om volledig aan Jezus toe te behoren en zó te handelen dat andere zielen, vooral Indische, vurig van Hem gaan houden. Ik heb mezelf willen identificeren met de jonge Indische vrouwen en, op die manier, van Hem willen houden zoals Hij nog nooit tevoren bemind is geweest.* »

Na het lezen van het leven van moeder Cabrini droomt ze ervan deze na te volgen : « *Zij heeft niet gewacht tot de zielen naar haar toe kwamen. Zij is hen zelf gaan opzoeken, samen met toegewijde werksters. Waarom zou ik hier niet hetzelfde doen ? Er zijn zoveel zuivere, heilige zielen die zich aan God willen geven ! De Europese kloosterorden zijn te rijk voor hen ; ze ontvangen meer dan ze geven...* »

Zij is bereid om zich in te zetten voor een heel ander soort leven, om « *achter te laten wat ik bemind heb en mezelf bloot te stellen aan nieuw werk en nieuwe beproevingen, die groot zullen zijn ; om het voorwerp te zijn van de spot van velen, vooral van geestelijken ; om bewust te kiezen voor de hardheid van het leven in India, de eenzaamheid, de schande en de onzekerheid. En dat alles alleen maar omdat Jezus het wil – omdat Hij me roept om alles achter te laten en enkele gezellinnen te verzamelen om in India zijn werk te doen. Al deze gedachten waren de oorzaak van grote beproeving, maar de stem bleef herhalen : “ Weiger je ? ” »*

« *Op een dag, op het moment van de H. Communie, hoorde ik dezelfde stem klaar en duidelijk zeggen : “ Ik wil Indische zusters, slachtoffers van mijn liefde, die zullen zijn zoals Martha en Maria, zo met Mij verenigd dat zij mijn Liefde naar de zielen kunnen uitstralen. Ik wil vrije zusters, bedekt met de armoede van het Kruis, bedekt met mijn gehoorzaamheid op het Kruis. Ik wil zusters die vervuld zijn van Liefde en*

bedekt met de naastenliefde van het Kruis. Zal je weigeren dat voor mij te doen ? ” »

« *Op een andere dag : “ Je bent mijn bruid geworden uit liefde, je bent naar India gekomen voor mij. De dorst naar zielen heeft je zo ver gevoerd. Ben je bang om een stap verder te zetten voor je Bruidegom ? Voor mij, voor de zielen ? Kom ik slechts op de tweede plaats voor jou ? [...] Het is je roeping lief te hebben en te lijden en de zielen te redden. Door die stap te zetten zal je het verlangen van mijn Hart vervullen. Dát is jouw roeping. Je zal de eenvoudige kledij van de Indiërs dragen, of beter nog : je zal je kleden zoals mijn Moeder, eenvoudig en arm. Het habijt dat je nu draagt is heilig, want het stelt mij tegenwoordig ; je sari zal heilig zijn, want hij zal mij tegenwoordig stellen. ” »*

« *Ik probeerde Onze-Lieve-Heer ervan te overtuigen dat ik zou proberen een zeer heilige en vurige zuster van Loreto te zijn, een waarachtig slachtoffer hier op aarde, in mijn roeping, maar het antwoord kwam opnieuw heel duidelijk : “ Ik wil Zusters Missionarissen van de Naastenliefde, Indische zusters, die mijn liefdesvuur zullen zijn temidden van de armsten, de zieken, de stervenden, de kleine straatkinderen. Ik wil dat je me de armen brengt en zusters die hun leven aanbieden als slachtoffers van mijn liefde, en die mij zielen brengen. Jij bent, dat weet ik, de meest onbekwame, de zwakste, de meest zondige. Maar het is precies daarom dat ik me van jou wil bedienen voor mijn glorie. Zal je dat weigeren ? ” »*

« *Deze woorden of beter zijn stem maakten mij bang. De gedachte om te eten, te slapen en te leven zoals de Indiërs vervulde mij met paniek. Ik bad langdurig. O, wat heb ik gebeden ! Ik vroeg aan Onze-Lieve-Vrouw dat zij Jezus zou vragen om dit van mij weg te nemen, maar hoe meer ik bad, hoe duidelijker die stem zich in mijn hart liet horen. Tenslotte zei ik Hem dat Hij met mij mocht doen wat Hij wou.*

« *Toen zei Hij me : “ Je hebt vaak gezegd : Doe met mij volgens uw wil. Nu wil ik handelen. Laat mij doen, mijn allerkleinste bruid. Wees niet bang, ik zal altijd met jou zijn. Je lijdt nu en je zal nog veel lijden, maar als je mijn kleine bruid bent, de bruid van de Gekruisigde Jezus, moet je die pijnen in je hart meemaken. Laat mij doen, verwerp mij niet. Vertrouw jezelf liefdevol en blindelings aan mij toe. Geef mij zielen, geef mij de zielen van de kleine straatkinderen. Als je zou weten hoeveel ik lijd van te zien hoe ze bevuild worden door de zonde. Ik verlang de zuiverheid van hun liefde. Trek ze weg uit de klauwen van de Boze ! Als je zou weten hoeveel van die kleine kinderen elke dag in de doodzonde terecht komen ! ” »*

FRANCISCAANSE ARMOEDE, BENEDICTIJNSE ARBEID

Moeder Teresa vervolgt haar brief aan de aartsbisschop van Calcutta met het uiteenzetten van haar plannen voor de nieuwe stichting. Haar regel vat ze kernachtig samen :

« *Franciscaanse armoede, benedictijnse arbeid.*

« *Men mag in de Orde meisjes van alle nationaliteiten aannemen, maar zij moeten de Indische mentaliteit overnemen en zich eenvoudig kleden : een groot wit habijt met lange mouwen, een lichtblauwe sari en een*

witte sluier; blootsvoets in sandalen, een kruis, het koord en de rozenkrans.»

Daarna volgen richtlijnen voor het geestelijk leven van de zusters en hun werk: « *Ze zullen naar de parochies gaan twee per twee, één voor de zieken en de stervenden, de ander om les te geven. Als het nodig is zullen ze met meer gaan. De zusters zullen de kinderen onderwijzen, ze zullen hen helpen om zich op een gezonde manier te ontspannen, ver van de straat en de zonde. De school moet gevestigd worden in de armste wijken van de parochie om de straatkinderen aan te trekken; de zusters zullen over hen waken terwijl hun ouders uit werken zijn. Een zuster zal zorg dragen voor de zieken en de stervenden bijstaan, op dezelfde manier als men in de kliniek doet, of beter nog. Ze zal hen wassen en voorbereiden op de Communie.*

« *God roept mij, onwaardige zondares die ik ben. Ik verlang ernaar om Hem alles te geven voor de zielen. Men zal denken dat ik gek ben om na al die jaren iets te beginnen dat mij alleen maar pijn en lijden zal geven, maar Hij roept mij om enkele metgezellen te verzamelen en het werk te beginnen, om te strijden tegen de duivel en de duizenden zielen die hij elke dag vernietigt, uit zijn klauwen te redden.»*

De brief aan Mgr. Perier eindigt zoals hij begonnen is, met een getuigenis van volkomen gehoorzaamheid: « *En als u denkt dat dit alles slechts een bedrieglijke begoocheling is, zal ik dat ook aanvaarden en me helemaal opofferen.* » Is er een beter criterium om de geesten te onderscheiden? Wat is trouwens katholieker dan te trachten « *de zielen uit de klauwen van de Boze te trekken* »?

« DUIVELSE ONTSPORING »

Wat is er gebeurd tussen 1950 en 1975? Wat heeft gemaakt dat een door en door katholieke religieuze, die gedreven werd door een alles verterende liefde voor Christus en de zielen van haar naasten, veranderd is in een aanhangster van de oecumene?

We kennen het antwoord. Het is de tragische waarheid die zovelen niet onder ogen willen of durven zien. Op het moment dat moeder Teresa op de dringende vraag van Jezus de vreselijke strijd aanging tegen Satan, « *om de duizenden zielen die hij elke dag vernietigt uit zijn klauwen te redden* », viel over een wereld die niet bad en die geen boete deed de hemelse straf die was aangekondigd door het Derde Geheim van Fatima. **God trok zijn genade weg van een Kerk die Hem in haar leiders ongehoorzaam was geworden.**

De Kerk ontspoorde – een duivelse ontsporing, die haar beslag kreeg in het Tweede Vaticaanse Concilie. Een nieuw « dogma » werd door dit concilie als een dodelijk vergif in de aderen van de Kerk ingespoten. Daardoor ging de missionaire ijver, die het Hart van de Kerk gedurende twintig eeuwen in vuur en vlam had gezet, volkomen teloor.

De omschrijving van dit nieuwe dogma vinden we het duidelijkst terug in de conciliaire constitutie *Gaudium et Spes*, nummer 22, paragraaf 2: « *Want door zijn Menswording heeft de Zoon van God zichzelf in zekere zin verenigd met elke mens.* » Het mag geen verbazing wekken dat deze

tekst door Joannes-Paulus II viermaal aangehaald werd in zijn eerste encycliek, *Redemptor hominis*, van 4 maart 1979: Mgr. Wojtyla was op het Concilie namelijk de drijvende kracht achter deze theorie.

Door deze nieuwe “openbaring” is de mens in één oogwenk vergoddelijkt. Al de rest wordt overbodig: het Kruis van Christus, de Kerk, het geloof, het doopsel, de christenheid. Elke mens wordt « *verheven tot een waardigheid die zijns gelijke niet kent* », naar de eigen woorden van de Paus, door het feit alleen van de komst van Jezus in deze wereld. Zelfs vooraleer Hij zijn offer van uitboeting op het Kruis had aangeboden heeft Gods Zoon, door mens te worden, aan iedereen *in zekere zin* zijn goddelijkheid geschonken. Hij heeft voor iedereen de mogelijkheid verdiend dat men zichzelf kan redden daar waar men is – *met de middelen die men ter beschikking heeft, namelijk de verschillende religies.*

De verschillende godsdiensten worden op die manier even zovele “wegen van heil”, zoals de Belgische jezuit pater Dupuy het op 25 januari 2003 uitdrukte in een conferentie te Calcutta. De spreker aarzelde niet om te onderstrepen dat deze « *christelijke theologie van het religieus pluralisme* » radicaal tegengesteld is aan « *de leer die gedurende heel de middeleeuwen de overhand had: buiten de Kerk geen heil.* »

In werkelijkheid zijn die « *middeleeuwen* » begonnen op de dag van de Hemelvaart van Jezus, in het jaar 30 van zijn tijdrekening, en hebben ze geduurd tot aan Vaticanum II, in volkomen trouw aan het bevel dat de Heer aan zijn apostelen gegeven heeft: « *Gaat heel de wereld door en predikt het evangelie aan heel de schepping. Wie gelooft en gedoopt wordt, zal zalig worden; maar wie niet gelooft, zal worden veroordeeld* » (Mc. 16, 15-16).

Pater Dupuy erkent dat « *deze overtuiging de ijver van ontelbare katholieke missionarissen heeft aangewakkerd, die hun prediking beschouwden als het ontrukken van de volkeren die zij evangeliseerden aan de eeuwige verdorving.* » Maar hij wenst zichzelf geluk met de verandering die sinds het Concilie is ingetreden: « *De teksten van Vaticanum II vormen een ommekeer in de katholieke leer.* »

Jammer genoeg is ook moeder Teresa in de fatale jaren zestig ontspoord. Zij heeft haar oorspronkelijke katholieke overtuiging afgezworen en is overgestapt naar het nieuwe “dogma” van het religieus pluralisme. « *Voor moeder Teresa waren alle mensen fundamenteel goed, welke ook hun godsdienst was* », aldus pater Dominic Emmanuel. Hoe kan men dit geloof in de fundamentele goedheid van de mens, en de godsdienstige onverschilligheid die er het onvermijdelijke gevolg van is, verzoenen met de katholieke leer? Waar blijft men met de erfzonde, de verlossing, de noodzaak van het ware geloof en de genade om de mensheid te redden? Waar blijft men met de duivel?

De moeder Teresa van vóór het Concilie is niet te verzoenen met de moeder Teresa van na het Concilie. De ene spreekt de andere radicaal tegen. Kan men zich een meer dramatische verscheurdheid indenken?

broeder Bruno van Jezus